בסיפא רק קצרו ליסטים ולא קרסמוה נמלים או שברתה הרוח כמו ברישא דבכה"ג שפיר חייב בפאה כיון דהקמה שחלה עליה חיוב פאה לפנינו ולדבריו מיירי שהליסטים נטלו עמהם את מה שקצרו אבל אם הניחו את קצירם שפיר חייב להפריש פאה.
ובשעורי הגרי"ד כתב דמלשון הרמב"ם פ"ב ה"ה פטורה שהחיוב בחצי שקצרו הליסטים' משמע דכיון שהחיוב בקמה שנטלו עמהם הליסטים משו"ה א"צ להפריש אבל אם הניחוה ולא נטלוה חייב להפריש דדין קצירה אינו אלא בחלות חיוב פאה וכל שנתחייבה השדה שוב אף מה שלא נקצר חייב בפאה.
אמנם הפר"ח הובא בתוס' חדשים כתב דאף קצרו גויים חציה פטורה, והרש"ס והתפא"י בהלכתא גבירתא כתבו דאף בקרסמוה נמלים ושברתה הרוח נמי פטורה ומתני' נקטה ליסטים וה"ה לכל השאר.

פרק ב משנה ז

א. קצר חציה ומכר חציה הלוקח נותן פאה לכל

אם איירי שידע הקונה

א] **הרמב"ם בפירוש המשנה** כ', אם ידע הקונה שכבר נקצר חציה הרי הוא חייב בלי שום פקפוק לתת כל הפאה חובת אותה השדה, לפי שאינו יכול למכור מתנות העניים, וכאלו לא מכר לו אלא מה שנשאר אחרי הוצאת הפאה חובת אותה שדה. וכן הפודה וכו'. וכ"כ **הרא"ש** כי ידע הלוקח שהמוכר לא נתן פאה לחציה שקצר כיון שהיה בדעתו לקצור הכל וחלק העניים לא קנה ואדעתא דהכי קנאה שיתן פאה לכל. וכתב **הר"י קורקוס הל' מתנות עניים פ"ב ה"ה ומשנה ראשונה** שאם לא ידע הלוקח הרי זה מנכה לו מן הדמים.
אבל **באמרי בינה תרו"מ סי' י"ח** כתב דאם הלוקח לא ידע המוכר חייב לסלק את החיוב פאה שעל הלוקח, ואם נשרף מה שביד המוכר הרי הלוקח חייב להפריש פאה על הכל כיון דאין למוכר מה להפריש.
ובתורת הארץ פ"ה אות כט כתב לתלות את יסוד מחלוקתם בגדר חיוב פאה אם הוא חיוב על הפירות או על הגברא. דאם החיוב פאה חל על הפירות א"כ לעולם הלוקח שבידו הפירות הוא חייב להפריש פאה על כל השדה אלא דמנכה למוכר מן הדמים כיון שלא הודיעו שלא הפריש פאה, אבל אם הוא חיוב על הגברא מסתבר יותר כהאמר"ב דדוקא כשהלוקח ידע שעדיין המוכר לא הפריש פאה הוא זה שמפריש על השדה דאדעתא דהכי הוא דקנה אבל כשלא ידע הרי החיוב נשאר על המוכר שהתחיל לקצור.
אולם **בדרך אמונה שם ס"ק נב** כ', שאם הלוקח לא ידע שכבר התחיל בעה"ב לקצור והמוכר ג"כ כיון למכור הכל שניהן פטורין ליתן עבור החצי שבעה"ב קצר, אבל על החצי שיקצור הלוקח בודאי חייב. וכ"ז דוקא כשלא השאיר בעל השדה כלום אבל אם השאיר קצת הוא צריך ליתן על כל השדה לאחר שהלוקח יגמור לקצור כדלקמן פ"ג הי"ח.

ב. קצר חציה והקדיש חציה הפודה מיד הגזבר הוא נותן פאה לכל

דין של פדה לאחר קצירת הגזבר

ג] כתב **רעק"א** דדוקא כשפדה ואח"כ קצר אבל אם נקצרה ביד הגזבר פטורה מפאה ומשום דקצירת הקדש אינה מחוייבת כדאיתא לקמן פ"ד מ"ז. **ובאור גדול** כתב די"ל דהכא דכבר נתחייבה ביד הבעלים שפיר חייבת אף אם קצרה הגזבר. אך הוכיח מהירושלמי כרעק"א דאיתא בירושלמי שאם קצר הגזבר חצי חציה ואח"כ פדה אינו נותן פאה אלא על מה שקצר בעה"ב ועל מה שקצר הפודה אבל על קצירת הגזבר אינו נותן, ומוכח דאע"פ שכבר נתחייבה אין קצירת הקדש מחייבת בפאה.

דין קצר חציה והפקיר חציה

ד] **המשנה ראשונה לעיל פ"א מ"ד** כתב דה"ה קצר חציה והפקיר חציה חייבת בפאה ואע"פ דהפקר פטור מפאה מ"מ כיון שהתחיל לקצור נתחייבה כל השדה בפאה ומי שזכה בשדה צריך להפריש פאה. אולם **המקדש דוד סי' סב אות ב** כ' דיש לחלק בין הקדש להפקר דבהקדש דאינו פוטר אלא כשנקצר ביד הגזבר אבל אם פדה וקצר חייב וכמבואר בירושלמי מש"ה אם קצר חציה והקדיש חציה חייבת דכבר נתחייבה בקצירה ראשונה, משא"כ הפקר שפוטר אף אם חזר וזכה, "ל דאף אם קצר ואח"כ הפקיר חציה מ"מ חל פטור הפקר על שאר השדה.

ה] בענין פאה בחו"ל

ה] **בירושלמי** כאן ר' פנחס בעי קצירת חוצה לארץ מהו שתהא חייבת בפאה, ותמוה, דהא הוי דבר שהוא חובת קרקע, ואינו נוהג אלא בארץ. **הרש"ס** פירש דקצר חציה והניח חציה היה השדה בא"י וקרעו הירדן מן הצד ונשאר כולה בחו"ל אח"כ חזר הירדן למקומו ונשאר השדה בארץ וקצר אח"כ, מי מיחייב להניח פאה אף לשיעור קצירה קמייתא דומיא דהקדש דהפודה נותן פאה לכל. והכי קא מבעי לי' מי אמרינן כיון דקצירה דלבסוף בקדושה הויא הלכך מחייבא וגמרינן מהקדש, או דלמא הכא שאני דשינוי קרקע הוא דהוי ולא גמרינן שינוי קרקע מהקדש דשינוי בעלים הוא.
הגר"א פירש דמיירי בקצר בא"י לצורך חו"ל והספק הוא אי פטור מפאה, דהא של נכרי והקדש פטור, וגבי הקדש כשקוצר לצורך הקדש אמרינן לעיל דחייב וגבי נכרי כשקצרוה לעצמן תנן במתניתין דפטור.
הפ"מ ביאר דהעלה את הקציר לא"י האם מתחייב וכמו בהקדש דפעמים מצינו שחייב.
האו"ש (הל' מתנות עניים פ"ג ה"א) כ' דברור דצריך לגרוס מהו שתהא מפסקת בפאה, או מהו שתחלק בפאה, והפירוש שאם יש רצועת חו"ל בין ב' שדות בא"י, וכמו שאמרו בפ"ק דגיטין (ז:) רצועה נפקא כו', אם הוי כשדות חלוקות וצריך להפריש שני פאות, ולא מצי להפריש מאחת על חברתה.
החזו"א (מתנות עניים סי' ר"ג סק"ג, ושביעית סוף סי' ז') כ' להגיה קציר חציו חו"ל מהו שיהיה חייב בפאה, ופי' דאיירי בשדה שחציה בא"י וחציה בחו"ל והתחיל בא"י וגמר בחו"ל. האם חייב פאה על חלק א"י שהרי לא עבר בלא תכלה כשגמר חלק א"י, דב' החלקים אינם ב' שדות אלא שדה אחת. ובחלק חו"ל דהוא מקום פטור לא עובר בלא תכלה.
צ"פ (מתנות עניים פ"א הי"ד) פי' שהיה שדה חציה בא"י וחציה בחו"ל, האם תחילת קציר חו"ל מחייבת על החצי שדה שבא"י.